

2024 METŲ XXXIII LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS

„Neginkluoto pasipriešinimo keliu į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą ir įtvirtinimą (1953–1993 m.)“

III ETAPO VERTINIMO INSTRUKCIJA

I DALIES ATSAKYMAI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	B	B	D	A	B	D	D	B	B
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	C	A	D	C	B	D	C	C	C

II DALIES ATSAKYMAI

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
21	Mažvydas	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
22	Kristijonui Donelaičiui	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
23	„Pilėnai“	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
24	Antano Mončio	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
25	Semiotika	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
26	Plebiscitu (visuotinė Lietuvos gyventojų apklausa)	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
27	Medininkų žudynės	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
28	Tautinė juosta	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
29	Pagrindiniai mitingo organizatoriai: Antanas Terleckas, Vytautas Bogušis, Petras Cidzikas, Nijolė Sadūnaitė.	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą. Jame turi būti teisingai nurodyti du mitingo organizatoriai . Jei nurodytas tik vienas, – taško neduoti.
30	Simas Kudirka	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
31	Ekonominė blokada	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
32	Jonas Kazlauskas	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
33	Vladas Mikėnas	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
34	Pasaulio lietuvių bendruomenė (PLB)	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
35	1938 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
36	Nijolė Sadūnaitė	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
37	Bendrieji talonai	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
38	Vilniuje	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
39	Kazys Bobelis	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.
40	Sitkūnų radijo stotis	1	<i>Taškas</i> skiriamas už teisingą atsakymą.

III–V DALIŲ ATSAKYMAI

Mokinys atsakymus į 41–55 klausimus gali suformuluoti savais žodžiais. Ar atsakymų turinys yra teisingas, sprendžia užduoties vertintojai.

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
41	<p>1918 m. vasario 16 d. Lietuvos valstybės atkūrimo aktas. 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo Seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės. 1940 m. Lietuvos okupacija. 1975 m. Helsinkio Baigiamasis aktas. Pastaba. Taškas duodamas tik tada, kai šalia datos yra teisingas jos apibūdinimas.</p>	4	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p>
42	<p>Galimi teisingi atsakymai: Aktorius – Regimantas Adomaitis. Filosofai – Bronislovas Genzelis, Bronius Kuzmickas, Jokūbas Minkevičius, Romualdas Ozolas, Vytautas Radžvilas. Kino režisierius – Arūnas Žebriūnas. Kompozitorius – Julius Juzeliūnas. Rašytojai – Vytautas Bubnys, Sigitas Geda, Alfonsas Maldonis, Justinas Marcinkevičius, Vytautas Petkevičius, Arvydas Šaltenis. Žurnalistas – Algimantas Čekuolis.</p>	6	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai nurodyta viena asmenybė. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai nurodytos dvi asmenybės. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai nurodytos trys asmenybės. <i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai nurodytos keturios asmenybės. <i>5 taškai</i> skiriami, kai teisingai nurodytos penkios asmenybės. <i>6 taškai</i> skiriami, kai teisingai nurodytos šešios asmenybės.</p>
43	<p>Palankūs: 1) Tarptautinės teisės požiūriu Lietuvos valstybės okupacija ir aneksija buvo neteisėtos ir tarptautiniu mastu nepripažintos. 2) Per visą okupacijos laikotarpį užsienyje veikė Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės. 3) Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimas išplaukė iš Lietuvos piliečių valios, nesitaikstymo su okupacija ir išreiškė tautos suvereniteto principą. Nepalankūs: 1) Vakarami delstė pripažinti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo siekius, vengdami pakenkti M. Gorbačiovo reformų politikai. 2) Lietuvoje veikė priešiškos nepriklausomybei jėgos, kuriomis naudojosi SSRS politinė vadovybė. Pastaba. Galimi ir kiti argumentuoti ir logiški atsakymai.</p>	5	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai. <i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai. <i>5 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p>

44	<p>Septintojo dešimtmečio pradžioje (teisingas atsakymas – šeštojo dešimtmečio pabaigoje) Sovietų Sąjungoje prasidėjo „kukurūzomanija“. SSKP CK, neatsižvelgdamas į gamtines sąlygas, paragino respublikų vadovus ryžtingai atsisakyti „senamadiško“ požiūrio į žemdirbystę, išarti ganyklas ir daugiau auginti kukurūzų ir ryžių (teisingas atsakymas – rapsų arba runkelių). Pareikalauta, kad Baltijos respublikos pavytų ir pralenktų Švedijos ir Suomijos žemės ūkį. LKP CK, perspėtas žemės ūkio specialistų, tam nepritarė. 1961 m. grupė žymių Lietuvos žemės ūkio mokslininkų kreipėsi į Maskvą, prašydami sustabdyti kukurūzų diegimo kampaniją Lietuvoje. 1962 m. Minske L. Brežnevas (teisingas atsakymas – N. Chruščiovas), pasipiktinęs Lietuvos mokslininkų įžūlumu, smarkiai kritikavo LKP CK pirmąjį sekretorių P. Griškevičių (teisingas atsakymas – A. Sniečkus). Grįžęs į Vilnių, šis visus paragino griežtai paklusti Maskvos reikalavimams. Tokios žemės ūkio politikos padariniai buvo akivaizdūs: daugiamečių žolių šienaujami plotai išaugo (teisingas atsakymas – sumažėjo) 220 tūkst. ha, o kukurūzų sėjami plotai išaugo apie 140 tūkst. ha.</p>	10	<p>Po tašką duodama po teisingai įvardintą klaidą ir už teisingai pateiktą atsakymą. 10 taškų duodama už teisingai įvardintas 5 klaidas ir pateiktus 5 teisingus atsakymus.</p>
45	<p>Veiksnys. Užsienio lietuvių bendruomenių ir organizacijų, pvz., VLIK‘o, Lietuvos laisvės bylos kėlimas Vakaruose. Poveikis. Vakaruose įtvirtino nuostatą, kad lietuvių tauta turi teisę į nepriklausomos valstybės atkūrimą. Veiksnys. Lietuvos disidentų sąjūdis. Poveikis. Jis tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje išreiškė lietuvių tautos nesitaikstymą su sovietine okupacija ir totalitariniu režimu. Veiksnys. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis. Poveikis. Sąjūdis apjungė, suvienijo Lietuvos visuomenę ir ją atvedė į nepriklausomybės atkūrimą. Veiksnys. Spontaniškas Lietuvos jaunimo nepritarimas sovietinei tikrovei. Poveikis. Išaugo karta, suteikusi Sąjūdžio veiklai masinį pobūdį.</p>	8	<p>Taškas skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. 3 taškai skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai. 4 taškai skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai. 5 taškai skiriami, kai teisingai pateikti penki atsakymai. 6 taškai skiriami, kai teisingai pateikti šeši atsakymai. 7 taškai skiriami, kai teisingai pateikti septyni atsakymai. 8 taškai skiriami, kai teisingai pateikti aštuoni atsakymai.</p>

46	Aplinkybės: 1) „Atšilimo“ politika; 2) didėjantis SSRS ekonominis atsilikimas nuo Vakarų.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.
47	Paiškinimas: 1) Sąjūdis sugebėjo apjungti didžiąją Lietuvos visuomenės dalį. 2) Dėl savo vidaus ir tarptautinės padėties SSRS buvo nepajėgi užgniaužti Sąjūdžio.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.
48	Pasipriešinimo formos: 1) džinsai; 2) roko muzika. Paiškinimas: Suteikė dainuojančios revoliucijos pobūdį.	3	<i>Po vieną tašką</i> skiriama už kiekvienos pasipriešinimo formos nurodymą. <i>Vienas taškas</i> už teisingai pateiktą paaiškinimą.
49	Argumentai: 1) Planinę ekonomiką pakeitė laisvos rinkos ekonomika. 2) Vienpartinį totalitarinį režimą pakeitė daugiapartinė demokratija. 3) Ėmė formuotis atvira visuomenė.	3	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.
50	Tikslai: 1) išvystyti kas išsaugota; 2) atkurti kas prarasta; 3) pažadinti kūrybines jėgas naujiems uždaviniams, kad būtų atkurta ir toliau kuriama Lietuvos valstybė.	3	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.
51	Kryptys: 1) dekolonizacijos modelis; 2) „suvereniteto atsiėmimo vienos pusės, mūsų pusės, valios aktu.“ (gali būti nepriklausomybės paskelbimas). Pasirinktas kelias: Lietuva pasirinko antrą variantą.	3	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. <i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.
52	Nuomonės: 1) Vakarų diplomatų: neskubėti su pripažinimu, nesuteikti vilties Lietuvai dėl greito pripažinimo (JAV); 2) J. Urbšys siūlė neskelbti nepriklausomybės, nes Lietuva negalės priversti SSRS ją pripažinti. Pastaba. Galimi ir kiti logiški paaiškinimai remiantis B šaltiniu.	2	<i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. <i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.

53	<p>Pagrindinė karikatūros idėja: Sovietų Sąjunga (M. Gorbačiovas) neplanavo derėtis, tik imitavo derybas. Jo tikslas buvo priversti Lietuvą atsisakyti paskelbtos nepriklausomybės.</p> <p>Pastaba. Galimi ir kiti logiški teiginiai.</p> <p>Paaiškinimas: A šaltinis. Lietuvos valios pareiškimas (nepriklausomybės paskelbimas), nepriklausomybės atstatymas neturint jos savo rankose (aštri konfrontacija); suvereniteto atsiėmimas vienos pusės, mūsų pusės, valios aktu. Tai būtų daroma, tarkim, nepaisant galimos aštrios konfrontacijos, nepasiekus derybų lygmens.</p> <p>B šaltinis. Jokių priemonių priversti tą valstybę pripažinti tai, ką mes paskelbsime, ir padaryti išvadas mes neturime“; pasiskelbę nepriklausomais, tokiais netapsime; Vakarai tokio Lietuvos sprendimo nepalaikė, nurodė derybų kelią.</p> <p>Pastaba. Galimi ir kiti logiški paaiškinimai, remiantis A ir B šaltiniais.</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai nurodyta pagrindinė karikatūros idėja.</p> <p>2 taškai skiriami, kai teisingai nurodyta pagrindinė karikatūros idėja ir pateiktas teisingas paaiškinimas.</p> <p>3 taškai skiriami, kai teisingai nurodyta pagrindinė karikatūros idėja ir pateikti du teisingi paaiškinimai.</p>
54	<ol style="list-style-type: none"> 1) pripažįsta viena kitą tarptautinės teisės subjektais ir suverenomis valstybėmis pagal valstybinį statusą, įtvirtintą pamatiniuose aktuose (...); 2) pripažįsta teisę į valstybinę nepriklausomybę ir „valdžios pilnumą“; 3) susitaria viena kitai negrasinti ir nenaudoti jėgos tarpusavio santykiuose; 4) nesikišti į viena kitos vidaus reikalus; 5) gerbti suverenitetą, teritorinį vientisumą ir sienų neliečiamybę pagal „Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo principus“; 6) santykiuose sąžiningai laikytis visuotinai pripažintų tarptautinės teisės principų bei normų); 7) neprisdėti prie trečiųjų šalių tarptautinių normų pažeidimų, prieš vieną iš susitariančių šalių. <p>Pastaba. Pirmas teiginys užskaitomas tada, kai yra parašytas taip, kaip atsakyme. Netinka atsakymas, – „pripažįsta viena kitą tarptautinės teisės subjektais ir suverenomis valstybėmis“, turi būti pridėta „pagal valstybinį statusą, įtvirtintą pamatiniuose aktuose“.</p>	4	<p>Taškas skiriamas, kai teisingai pateikta viena sutarties 1 straipsnio nuostata.</p> <p>2 taškai skiriami, kai teisingai pateiktos dvi sutarties 1 straipsnio nuostatos.</p> <p>3 taškai skiriami, kai teisingai pateiktos trys sutarties 1 straipsnio nuostatos.</p> <p>4 taškai skiriami, kai teisingai pateiktos keturios sutarties 1 straipsnio nuostatos.</p>

55	<p>Vakarų valstybės (JAV): Vakarų valstybės ir JAV neskubėjo pripažinti Lietuvos nepriklausomybės, nes paisė savo interesų ir geopolitinių motyvų.</p> <p>Sovietų Sąjunga: Į Lietuvos paskelbtą nepriklausomybę žiūrėjo nepalankiai: reikalavo moratoriumo K11; pradėjo blokadą; vilkino, po blokados panaikinimo, pradėtas derybas; įvedė papildomas ginkluotas pajėgas, siekdama nuversti teisėtą Lietuvos Vyriausybę.</p> <p>Rusijos TFSR: Palaikė Lietuvą. Pasirašė su Lietuva sutartį, kurioje pripažino viena kitą ir suvereniomis valstybėmis pagal valstybinį statusą.</p> <p>Pastaba. Galimi ir kiti logiški paaiškinimai.</p>	3	<p>Taškas skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas. 2 taškai skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai. 3 taškai skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
----	--	---	--